

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Dubium I. An præter priuatam propositionem aliqua publica, viua, visibilis
& infallibilis auctoritas in Ecclesia sit necessaria; quæ & fidei Symbolum
ordinet, & S. Scripturam explicet, ac cetera ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

QVÆSTIO III.

De publica propositione, & iudice controuersiarum
fidei; ac de Ecclesia.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 1. a. 9. & 10.

Valde pauca hac de re loc. cit. attingit S. Thomas. Sed quia res & per se grauis est, & aduersus huius temporis Sectarios plurimum momenti habet, paulo uberius, scholastica tamen tractationis modo, explicanda est; Et quia publica fidei propositio simul complectitur tractationem de iudice & norma fidei, deq. Ecclesia, Summo Pontifice & Concilijs, ut distinctè singula explicentur, hac questione solum de iudice controuersiarum fidei generatim; ac simul de Ecclesia; questione autem 4. de Summo Pontifice, & quæst. 5. de Norma fidei agamus. Hæc vero quæstio absoluetur quatuor dubitationibus. I. An præter priuatam propositionem, aliqua publica uina, uisibilis, & infallibilis auctoritas in Ecclesia sit necessaria; quæ & fidei symbolum ordinet, & scripturam sacram explicet; ac cætera credenda proponat, & subortas fidei controuersias definiat ac decidat. II. Quid sit Ecclesia; & quinam sint in Ecclesia. III. Quanam generatim sint proprietates, & nota uera Ecclesia. IV. Quanam sit uera Ecclesia; seu an, & quanam ratione ex notis Ecclesia contra Sectarios probeatur, solam Catholicam & Romanam Ecclesiam esse ueram Christi Ecclesiam.

D V B I V M I

An præter priuatam propositionem, aliqua publica, uina, uisibilis & infallibilis auctoritas in Ecclesia sit necessaria; quæ & fidei symbolum ordinet, & scripturam sacram explicet, ac cætera credenda proponat, & subortas fidei controuersias definiat ac decidat.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 10.

Intelligitur nomine publicæ propositionis fidei, talis propositio, quæ communi & publica auctoritate palam ac publicè fiat, & quæ proinde ab omnibus fidelibus necessario sit acceptanda, ut dictum quæst. præcedente dub. 1. siue ea propositio fiat nuda asseueratione ueritatis à Deo reuelata; siue etiam definitione alicuius controuersie circa religionem ortæ. Siquidem constat, ad eandem auctoritatem pertinere & ueritates credendas proponere, adeoque symbolum fidei cuius temporis accommodatum ordinare; & scripturam sacram interpretari, & subortas fidei ac religionis controuersias dirimere ac definire; ita ut proinde hæc de publica fidei propositione quæstio, eadem sit cum illa, quæ sub alijs terminis proponi solet, de iudice controuersiarum fidei. Quæ quidem controuersia hoc tempore magni momenti est aduersus sectarios, qui ut legitimi iudicis sententiam declinent, contra iudicem excipiunt, suamque illi auctoritatem detrahere nituntur, ut uidebimus.

Ut uero intelligatur status controuersie, supponenda prius sunt hoc loco, quæ hac de re utrinque extra controuersiam posita sunt. Nimirum I. Iudicem quidem nonnunquam cum norma

seu regula confundi; quo modo etiam in Republica ciuili, leges ipsæ seu Imperatorie, seu municipales, quandoque iudicis appellationem sortiuntur: proprie tamen inter se differre, ut ex parte etiam fatetur Hunnius thesi 25. & 30. in disp. de colloquio cum Pontificijs ineundo. Norma enim seu regula est, id cui aliquid conformari debet; iudex autem proprie loquendo, ille, qui cognita causâ, & ad præscriptam normam expensa, sententiam pronuntiat; atque ita suum cuique parti ius dicit. Quod si quis non arbitrarie, sed publicus & ex officio iudex est (quo modo in proposito de iudice agimus) is sane debet etiam suo modo contumaces ad obedientiam compellere, atque ita cum auctoritate sententiam ferre posse.

II. Necessarium in Ecclesia esse, adeoque etiam re ipsa extare comunem quandam fidei Magistrum, & iudicem controuersiarum religionis; qui cum auctoritate possit & scripturas interpretari, adeoque credenda proponere, & causas fidei, saltem grauiore, quas nimirum decisas esse interest Ecclesie, dirimere, & partes contumaces ad parendum cogere: cum etiam in quauis politica Republica recte ordinata, opus sit publico

Magistra-

magistratu; qui possit cum auctoritate leges proponere, ac interpretari, & secundum leges ius dicere; neque villo modo sit credibile, communitatem Ecclesiasticam minus recte à Deo ordinatam ac dispositam esse, quam communitatem civilem: præsertim quando ipsa experientia constat, res fidei in Ecclesia non minus sæpe tum ob humani ingenij imbecillitatem, tum ob ipsarum rerum obscuritatem, dubias & controuersas esse, quam res temporales in Repub. Vt ergo controuersæ huiusmodi legitime decidentur, opus est Iudice.

5 III. Communem & publicum Religionis controuersiarum Iudicem, ipso naturali rationis lumine dictante his conditionibus præditum esse oportere. 1. vt in rebus fidei publica auctoritate diiudicandis & constituendis, errare non possit; ne qui magister fidei, ac fidelium esse debeat, fiat seductor. 2. Vt cum auctoritate & potestate valeat iudicare; ne sententia per illum legitime lata, impune contemnatur. 3. vt eius sententia clara sit & perspicua; non obscura, non ambigua, quæ lites pariat, quas componere debuerat. 4. vt omnibus (saltem circa res scitu necessarias) fidei quæstionibus ac controuersijs diiudicandis sufficiat.

6 IV. Deum, adeoque etiam Christum Dominum esse quidem ac manere semper totius Ecclesiæ, sine vlla restrictione, vndequaq; supremum & absolutum Iudicem; cuius videlicet iudicialis auctoritas plane illimitata & incircumscripita sit, & à nullo profus dependeat, vt pluribus dictum q. 4. dub. 2.

V. Dei verbum esse itidem regulam fidei certam plane, & vndequaque infallibilem; cuius proinde sententiæ, seu præscriptio, sine vlla dubitatione & cunctatione, ab omnibus absolute standum & acquiescendum sit; ita vt nec ab ea vllam in partem declinare, nec illi quidquam villo modo contrarium credere, aut docere fas sit.

7 VI. Quin etiam præterea in terris esse aliquos DEI ministros, & dispensatores mysteriorum DEI constitutos, (hodie vocari solet ministerium verbi) quibus peculiariter atque ex officio incumbat, scripturam interpretari, credenda proponere, controuersias religionis diiudicare, suoque modo repugnantes punire. Patet tam ex scriptura 1. Corinth. 12. versu 28. & Ephes. 4. v. 11. quam ex perpetua Ecclesiæ praxi. Et falsi sunt hoc ipsum aperte Prædicantes Lutherani in vltimo Colloquio Ratisponensi Anni 1601. sess. 9. & si vel maxime negarent, contra eos stare propria praxis. Quid enim apud eos aliud faciunt ministri verbi, quam quod se & scripturæ interpretes, & suo modo iudices rerum fidei faciunt; vt qui contumaces etiam, suæque sententiæ repugnantes, nonnunquam per excommunicationis sententiam à Synagoga suorumque fidelium communionem excludunt. Vt taceam Magistratum politicum, qui non leuiter subinde, in causis religionis, apud aduersarios iudicis sibi partes vendicat & usurpat.

VII. Imo etiam quemuis hominem Christianum, rationis compotem, posse ac debere de rebus credendis iudicare, priuato quodam iudicio, seu approbationis, circa res videlicet sufficienter propositas, iuxta illud 1. Corinth. 10. v. 15. *Prudentibus loquor, vos ipsi iudicate quod dico*; seu discretionis (non decisionis publicæ) lires nouas, & in speciem antiquæ fidei contraria credenda proponatur, exemplo Berocensium Act. 17. v. 11. *quotidie scrutantium scripturas, si hac ita se haberent. Quod vti que faciunt omnes Christiani, hoc ipso, quod non leuiter, nec cui libet nude affirmanti, sed grauissimis argumentis inducti ac persuasi credunt ea, quæ credunt, iuxta dicta dub. præcedenti; insuper etiam accuratorem inquisitionem adhibentes, si quando nouum quidpiam, ac in speciem prioris fidei contrarium credendum proponatur.*

9 Vt autem fideles, etiam inuentâ semel fidei veritate, circa ea ipsa, quæ iam crediderunt, perpetuâ quadam inquirendi curiositate ac prurigine fatigentur (quod quidem insigne est apud Sectarios falsæ fidei argumentum) neque necessarium, neque rationi consentaneum est. Egregie Tertulianus de præscriptionibus cap. 8. *Nobis curiositate, inquit, opus non est, post Christum Iesum; nec inquisitione post Euangelium. Cum credimus, nihil desideramus ultra credere.* Et cap. sequenti: *Nemo querit, nisi qui aut non habuit, aut perdidit. Viderit qui querit semper, quia non inuenit. Cum enim quarunt adhuc, nondum tenent; cum autem non tenent, nondum crediderunt; cum autem nondum crediderunt, non sunt Christiani.* Inquisitio igitur illa non ad Catholicos pertinet, sed ad Sectarios nostros, qui nullam habent, nec habere possunt suæ fidei certitudinem; vt pote & motiuis legitimis destituti, de quibus quæst. præced. actum; & ex communibus Ecclesiæ notis aperte conuicti; vt patebit dub. 3.

10 His ita suppositis & constitutis, controuersum est inter nos, & Sectarios huius temporis, an præter Deum, eiusque verbum scriptum, aut priuatim singulis inspiratum, sit alius publicus quidam, & viuus, ac visibilis, magister fidei, & iudex controuersiarum religionis; ad quem spectet, credenda proponere, ac fidei controuersias definire, ab ipso Deo in Ecclesia constitutus; non quidem eidem æqualis, aut ab auctoritate diuina independens, sed ita tamen infallibilis, vt eius tanquam ministri & Vicarij Dei publica sententia, in dubijs causis & controuersijs fidei, absolute, hoc est, sine vlla dubitatione aut disquisitione vltiori, standum sit: an vero Deus nullum eiusmodi viuum & visibilem in Ecclesia iudicem constituerit; sed per se ipsum, ac suum duntaxat verbum, seu scriptum, seu priuatim singulis inspiratum, omnes fidei controuersias tanquam iudex sufficienter definiat.

Etenim constitutum esse à Deo alium iudicem, adeoque Deum, siue Christum, in hac quidem vita, vel per se immediate, vel per suum duntaxat verbum, seu scriptum, seu priuatim singulis inspiratum, eiusmodi iudicis officium proprie non exercere, sed per alium quemdam viuum suum Vicarium, affirmant omnes Catholici; at

nega-

negarunt iam olim, & adhuc negant omnes hæretici: Samosatenus apud Eusebium hist. lib. 5. cap. 28. Arius lib. 1. hist. tripart. cap. 24. Nestorius lib. 12. cap. 4. Abailardus apud S. Bernardum epist. 109. Wicleffus apud Waldensem lib. 2. doctrin. cap. 19. Hæretici enim esse non possent, nisi hunc vicarium Christi in terris iudicem, à quo damnantur, negarent.

11 Discrepant tamen inter se hodie Sectarij; quod etsi omnes Deum siue Christum solum infallibilem fidei iudicem ac Magistrum faciunt, Libertini tamen & Schwenckfeldiani docent, Deum hoc iudicium proprie exercere per internas ac priuatas inspirationes: alij autem, vt Lutherani, Caluinistæ, Zuingliani, per solum verbum scriptum. Qua de causa isti communiter olim etiam ipsam scripturam sacram, seu verbum Dei scriptum iudicem dixerunt: iam vero paulo rectius loqui edocti, cum iudex proprie dici non possit, nisi persona seu natura aliqua intelligens, quæ subortas controuersias cognoscat, & particulatim ac perspicue definiat ac diiudicet, vt supra dictum, & ex communi sensu ac nominis notione patet; idcirco fidei iudicem dicunt Spiritum Sanctum; scripturam autem sacram proprie non iudicem, sed vocem iudicis, vt videre est in citat. colloquio Ratisponensi sess. 1. thesi aduersariorum 2. & sess. 9.

Cæterum contra hunc pestilentem errorem, qui caput est cæterorum omnium, & totius huius Babylonicæ confusionis origo, sequentes assertiones statuimus.

12 **ASSERTIO I.** Neque priuatus spiritus, seu priuata inspirationes; neque **DEVS** quatenus præcise priuatas eiusmodi inspirationes immittit, ordinarij iudicis munus in Ecclesia obit. Ita orthodoxi omnes contra supradictos Libertinos & Schwenckfeldianos. Probatur ex dictis superius q. 2. dub. 3. vbi ostendimus, Deum ordinarie fidem singulos non docere, neque etiam quid credendum sit sufficienter proponere per priuatas inspirationes, sed per ministerium humanum, iuxta illud Rom. 10. v. 17. *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*, nempe externum, vt patet ex v. 14. *Quomodo autem audient sine prædicante? quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur?* Quod si remotis etiam controuersijs, fidei veritas non sufficienter percipitur, & docetur, solis inspirationibus internis, absque externo ministerio verbi; quomodo priuata inspirationes sufficient ad publicas fidei controuersias diiudicandas & definiendas?

13 **II.** Vox iudicis debet esse publica & manifesta, non anceps, aut dubia; quam aut partes ipsæ litigantes non satis intelligant; aut earum quælibet ex æquo pro se adducere possit: sed reuelationes seu inspirationes eiusmodi priuatae tales non sunt: Ergo, &c. Maior patet ex dictis; & ex sine huius iudicij: alioquin enim pars altera litigans conuinci de falsitate non poterit; nec omnino tenebitur tali sententiæ se accommodare, hoc ipso quod priuata est.

Minor propositio quoad primam partem patet; quia inspirationes illæ, hoc ipso, quod pri-

uatae sunt, publicam auctoritatem non habent. Quoad secundam partem probatur ex eo; quia plerunque, seclusa præsertim publica Ecclesiæ auctoritate, nemo potest satis scire, nunc inspirationes eiusmodi sint à Deo, an à malo spiritu. *Spiritus enim ubi vult spirat: & vocem eius audit; sed nescis, vnde veniat, aut quo vadat: sic est omnis qui natus est ex spiritu* Ioannis 3. v. 8. Quod quidem æque ad spiritum internum mentis, ac externum & corporeum aëris, ex mente Christi accommodandum est. Hinc non omni spiritui credere iubemur, sed probare spiritus, si ex Deo sint. 1. Ioannis 4. v. 1. probare, inquam, non vt hoc ipso statim infallibilem eius rei certitudinem adipiscamur; falli enim nihilominus circa hoc accidit, & quidem eos ipsos maxime, qui eiusmodi spiritum maxime venditant, euidenter patet, vel ex ipsorummet inter se dissensione; sed vt vel probabiliter iudicium consequamur, cui tamen dubiæ res fidei decidenda tuto committi non possunt.

14 **III.** In omni republica bene constituta, præter priuatam doctrinam, & scientiam, ad finiendas & determinandas controuersias ciuiles, requiritur publica aliqua & communis auctoritas, penes quam sit summa potestas iudicandi: ergo etiam in Ecclesia præter priuatam scientiam & cognitionem, siue ex particulari & priuata Spiritus Sancti inspiratione, siue etiam aliunde haustam, requiritur communis & publica quædam iudicandi auctoritas, penes quam sit in terris summa iudicandi potestas, Deo tamen subordinata, & ab eo dependens, vt superius dictum.

15 **ASSERTIO II.** Sed nec Scriptura sacra, neque Deus, quatenus præcise per scripturam loquitur, proprie est iudex controuersiarum Religionis: sed opus est alia viua & visibili auctoritate, ad quam controuersia religionis diiudicanda deferantur; & cuius sententiæ in omni causa religionis dubia simpliciter & absolute acquiescendum sit. Ita contra secundum sectariorum errorem, certa itidem orthodoxorum habet sententia, quæ in postremo colloquio Ratisponensi his argumentis comprobata est. **I.** Si in omni Republica bene ordinata aliquis alius visibilis iudex præter supremum Iudicem Deum, scriptasque Reipub. leges requiritur, cuius sententiæ in omni causa dubia, ad idem forum spectante, ab omnibus absolute acquiescendum sit, tum in Ecclesia quoque, vtpote rectissime ordinata, alius eiusmodi visibilis & absolutus iudex, præter Deum & scripturam, seu legem scriptam, admitti & assignari debet: sed verum est antecedens, vt patet: Ergo & consequens. Sequela maioris negata, probata est ex eo: Alias enim sequitur esset, Ecclesiam esse minus bene ordinatam, quam Rempublicam ciuilem, quod est absurdum; & contra scripturam, ex qua constat, Ecclesiæ regimen & hierarchiam optime à Deo dispositam esse, vtpote quæ idcirco comparatur Regno, Matthæi 25. & domui seu familiæ rectè dispositæ, Heb. 3. & Castrorum aciei ordinate Cantic. 2. Eandem enim quoad hoc esse rationem Ecclesiæ, & ciuilis Reipublicæ, ex eo demonstratum

est; quia

est; quia idcirco in Republica bene ordinata, præter scriptam legem, alius quisquam iudex visibilis requiritur, ut nimirum in Republica sit, qui possit primo cognoscere controuersias in ea Republica ortas, atque adeo vtriusque partis argumenta conferre; secundo sensum legis explicando, claram sententiam ferre; tertio compellere transgressores legum ad obedientiam inflictâ poena. Eadem est prorsus ratio communitatis Ecclesiasticæ, in qua scriptura sacra non aliter se habet, quam scriptæ leges in Republica.

17 Neque refert, quod Deus ipse controuersias cognoscat, & tum in suam sententiam ferat; tum etiam eam aliquo modo per sacram scripturam pronuntiet. Non enim idcirco clare & distincte de qualibet controuersia per scripturam sententiam profertur; cum potissimum de ipsius scripturæ sententia oriri controuersia soleant; quæ proinde necessario aliam, ac magis particularem Iudicis sententiam deponunt. Quod etiam in politicis controuersijs accidit. Licet enim Deus quoque controuersias omnes politicas probe utique cognoscat, & in sua mente diiudicet; quin etiam seu Deus ipse, seu Rex per leges scriptas, auctoritate diuinitus concessa, aliquo modo sententiam proferat; nihilominus alio opus est iudice visibili, qui clare de quaque controuersia, quæ etiam circa legis scriptæ sensum & valorem oriri potest, sententiam pronuntiet.

18 II. Omnis iudex, præsertim supremus in hac vita, ita debet dicere sententiam, ut altera pars litigans euidenter sciat, se vicisse; altera pars euidenter sciat, se causâ cecidisse, quantum est ex parte illius iudicis: at hoc neque sacra scriptura, neque Spiritus sanctus, quatenus præcise per scripturam loquitur, facit: Ergo neque sacra scriptura, neque Spiritus sanctus, quatenus præcise per scripturam loquitur, est talis iudex. Maior patet ex fine iudiciariæ potestatis, qui est finem litibus, ac partibus litigantibus silentium imponere. Minor euidenter constat experientia, quamuis enita sæpius lectâ & relectâ scriptura, omnes tamen partes circa fidem litigantes æquo sibi persuadent, scripturæ sententiam à se stare.

19 III. Sunt aliquæ controuersia Religionis & fidei, quæ sola scriptura iudice definiri non possunt: Ergo scriptura non est iudex omnium controuersiarum Religionis. Antecedens probatur varijs exemplis. 1. exemplo illius controuersia veteris, de celebratione Paschatis, contra Quartadecimanos; qui post controuersiam ab Ecclesia, non utique à scriptura definitam, ab omnibus olim pro hæreticis sunt habiti, quod Pascha necessario cum Iudæis Luna decima quarta, non autem die Dominico celebrandum assererent. 2. Simile exemplum est de perpetua Virginitate B. Mariæ, olim ab Heluidio hæretico in controuersiam vocata; quæ etsi probabilibus argumentis ex scriptura suaderi possit, certo tamen & euidenter ex ea sola probari non potest. 3. Talis est pædobaptismus; qui traditione maxime nititur; & vero à sectarijs ex scriptura probari mi-

nime potest; quando putant, iuxta scripturam nemini baptismum conferendum, nisi qui actualiter credat. 4. Tale est etiam illud olim admodum controuersum dogma, baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos: quod tantum abest, ut ex tota scriptura sufficienter probetur, ut Cyprianus olim, alijque cum eo sentientes, id ex scriptura vel maxime impugnandum sumpserit; Orthodoxis è contrario traditione potissimum sese sumque illud dogma defendentibus, ut ex epistolis Stephani & Cypriani num 70 & seqq. patet. 5. Simile exemplum est de Canone librorum sacrorum; seu quænam in particulari sit scriptura sacra & canonica. De quo plura quæst. sequenti; vbi de traditionibus agetur.

20 IV. Nullus reus prouocat ad iudicem, à quâ iam ante sufficienter damnatur; sed hæretici quasi omnes prouocant ad scripturam: Ergo per scripturam nullo modo sufficienter damnantur; atque adeo scriptura proprie non est iudex neque vox, aut sententia iudicis. Maior patet; quia nunquam reus prouocat ad iudicem, à quo non speret sententiam pro se ferendam; id vero sperare non potest ab eo iudice, à quo sufficienter, & quidem per vltimam ac irreuocabilem sententiam est sufficienter damnatus. Minor probatur, tum experientia huius temporis, quo constat, omnes sectarios ad scripturam iudicem prouocare; tum testificatione Sanctorum Patrum; in quibus sunt Ambrosius libro 4. in caput 4. Lucæ, Athanasius orat. 1. contra Arianos, Epiphanius epistol. 60. inter opera Sancti Hieronymi, Sanctus Augustinus tractat. 18. in Ioannem homil. 9. & in libro 83. quæstione 69. & de Genesi ad literam lib. 7. cap. 9. & lib. 2. de nuptijs & concupiscentia cap. 31.

21 Prolixè Vincentius Lyrinensis, contra hæreticos, cap. 35. vbi inter cætera de hæreticis ait: *Sive apud suos, sive alienos, sive privatim, sive publice, sive in sermonibus, sive libris, sive in conuiuijs, sive in plateis, nihil unquam pene de suo prouerunt, quod non etiam scriptura verbis adumbrare conentur.* Similia habet cap. 36. & 37.

Optimè etiam Hilarius lib. 2. ad Constantinum; *Memento, inquit, neminem hæreticorum esse, qui se nunc non secundum scripturas predicare ea, quibus blasphematur, mentiatur.*

Et omnibus antiquior Tertullianus l. de præscriptionibus cap. 15. ita scribit: *sed & ipsi (hæretici) de scripturis agunt, & de scripturis suadent. Aliunde scilicet loqui possent de rebus fidei nisi ex literis fidei, etc. Scripturas obtinent; & hac sua audacia statim quosdam mouent: in ipso vero conuesso, firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Hunc igitur gradum perissimum obstruimus; non admittendos eos ad ullam de scripturis disputationem: sibi sunt vires eorum, anne eas habere possint, dispici debet, cui competat possessio scripturarum; ne is admittatur ad eas, cui nullo modo competit. Quæ argumenta in colloquio citato proposita sess. 9. & 10. paulo clarius digessi in relatione de colloquio part. 2. c. 1. 2. 3. 4. Quibus nunc addo sequentia.*

22 V. Cum Scriptura dicitur iudex controuersiarum fidei, aut sane vox iudicis, cui omnes absolute acquiescere debeant; id vel intelligitur, de nudâ scriptura, secundum se præcisè spectatâ; aut necesse est simul adiungi legitimam eius interpretationem. Primum dici non potest, iuxta Apostolum 2. Corinth. 3. vers. 6. *Litera occidit, Spiritus autem uiuificat*: & per se notum est, non nudam per se literam scripturæ, sed legitimam eius sensum, fidei nostræ normam & fundamentum esse. Si secundum dicitur, tum ea interpretatio, vel à communi & publica aliqua in Ecclesia auctoritate petenda est, vel ab humano solum ingenio ac scientia; vel à priuata Spiritus illustratione. Secundum dici non potest, iuxta illud 2. Petri cap. 1. vers. 20. *Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia (seu explicatio vera) Scripturæ propria interpretatione non fit*. Neque tertium; quia tunc non tam scriptura, quam priuatus cuiusque Spiritus iudex foret quod assertionem præcedenteresutatam. Ergo admittendum est primum, nempe dari in Ecclesia publicam & visibilem auctoritatem, à qua & legitima Scripturæ interpretatio, & in rebus dubijs vera fidei sententia petenda sit; cui omnes teneantur acquiescere.

23 VI. Vox & sententia iudicis, in quauis obueniente controuersia, necesse est ut sit clara & perspicua: scriptura non est ita clara & perspicua, sed nobis plane difficilis & obscura; notando uellicethac in re non aliquod scripturæ vitium, sed tum summam eius excellentiam & sublimitatem; tum nostri intellectus imbecillitatem; qua fit, ut etsi scriptura secundum se certissima ueritatis, maximeque cõspicua sit, non clarius tamen à nobis conspiciatur, quam à uespertione clarissimus solis splendor, ut in simili re dixit Aristoteles lib. 2. Metaphys. text. 1. Ergo, &c. Maior patet ex dictis.

24 Minor propositio probatur primo; quia id ipsum asserit scriptura 2. Petri ultimo v. 16. ubi de Pauli epistolis dicitur: *In quibus sunt quadam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant, sicut & ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem*. Vbi non esse sermonem solum de quibusdâ phrasibus Apostoli, aut rebus leuibus, tū ex eo patet, quod Petrus asserit, errorem in ijs rebus intellectu difficilibus, animæ perditionem adferre; tum satis colligitur, ex ipsis rebus, quas in suis epistolis tractat Apostolus, explicatu sane difficillimas, ut est prædestinationis mysterium, legis antiquæ inutilitas, gratuita iustificationis cum necessitate operum conciliatio. iuxta illud Rom. 13. *Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur* Rom. 2. v. 13. legis & Euangelij, seu Mosaicæ & nouæ legis comparatio; iustificatio fidei, fõmitis infectio, seu carnis inobedientia, peccati originalis transmissio in omnes homines; Sacerdotium Melchisedechi, ipsiusque Christi sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Quæ sane cum in suis epistolis tractet Apostolus, omnia tamen & singula non facilem habent explicationem; siue res ipsas, siue phrasin Apostoli spectemus.

25 Secundo idem uerbis & facto testantur SS. Patres. Verbo quidem, dum obscuritatem eiusmodi aperte fatentur, uti Iræneus lib. 2. cap. 47. Origenes lib. 2. contra Celsum, Basilus & Gregorius Nazianzenus apud Rufinum lib. 11. histor. cap. 9. Ambrosius epist. 44. Hieronymus epist. ad Algasiam q. 8. *Omnia*, inquit, *epistola ad Romanos nimis obscuritibus inuoluta est*. Et comment. in cap. 7. Eccles. *Vir qui eruditus fuerit in scriptura quanto plus scire cõperit, tanto ei in his quas idem oritur maior obscuritas*. Similia habet epist. ad Paulinum. & in præfatione commentariorum epistolæ ad Ephesios. Et Augustinus lib. 2. doctrinæ Christianæ cap. 6. *Multis*, inquit, *& multiplicibus obscuritatibus decipiuntur, qui temere legunt scripturas: quod eorum diuinitus prouisum esse non dubito, ad edomandâ labore superbiam; adde etiam ad humilitatis exercitationem: ad maiestatem scripturæ tuendam; ad occultanda hostibus fidei nostræ mysteria, &c.* Plura Augustinus lib. 12. confess. c. 14. & epistola 119.

26 Facto autem, dum tot commentarios summo labore conscriptos exhibent; dum & in scripturæ interpretatione, & in ipsis fidei quæstionibus secundum scripturam decidendis, non semper inter se consentiunt, dum & ipsi nonnunquam sigillatim spectati, pro humana fragilitate à uera fidei sententia, ueroque scripturæ sensu aberrant, uti S. Cypriano, & Chiliaftis illis accidit, omnibusque notum est: denique dum & ipsi uiri sapientissimi & sanctissimi alij alios, ac se inuicem de varijs scripturæ quæstionibus consulunt, ut in Epistolis Hieronymi & Augustini uidere est.

27 Tertio idem testatur ipsa quotidiana Sectariorum praxis & experientia. Ut quid enim ipsi tot etiamnum, post tot & tanta ueterum monumenta, Commentarios in scripturam conscribunt? Ut quid non modo Lutherani à Caluinistis, & ab utrisque Zwinglianis & Anabaptistis, sed ipsi etiam Lutherani aut Caluinistæ inter se mutuo, imo Lutherus à se ipso tantopere, in fidei scripturæque sententia proponenda, dissentiunt? An non constat, quam uarie de unico illo scripturæ loco, qui tamen vnus omnium uidetur clarissimus, certe quidem uerbis simplicissimis & clarissimis propositus: *Hoc est corpus meum*; inter ipsos, & quam irreconciliabiles sint discordiæ? Certe de iustificatione uiginti diuersissimas sententias esse secundum scripturam, inter solos Confessionistas, fatetur Osiander Apologia contra Philip-pum. Et quanta lis etiamnum hodie est inter Confessionistas, de ubiuitate humanitatis Christi; quam concordistæ, tanquam cœlestis dogma libro Concordiæ inseruerunt; alij uero tanquam abominabile monistram & portentum detestantur. An non igitur uel obscurissima est scriptura, uel aduersarij ipsi truncis rudiores & hebetiores, dum apertam scripturam tam parum intelligunt? Accedit ingenua confessio Lutheri præfatione operat. in psalmos, ubi fatetur, ignorare se, legitimam habeat nec ne intelligentiam Psalmorum, & impudentissime temeritatis arguit eum, qui audeat profiteri, unum scripturæ librum à se in omnibus partibus intellectum.

28 Quarto idem probat res ipsa. Nam & ipsa argumenti seu mysteriorum, quæ in scriptura tractantur, sublimitas; & mira phrasim seu eloquentionis proprietates, scripturæ obscuritatem ac difficultatem aperte demonstrant; vbi tot orationes ambiguar, tot apparentes contradictiones, tot anticipatæ narrationes, tot recapitulationes, tot allegoriæ, tot orationes imperfectæ, figuris tropisq; referentissimæ, tot hyperbatæ & traiectiones. Vbi proinde quod secundum litteram & voces clarum primo intuitu videtur, sæpe falsum est, nisi ad alium, obscurum quidem, sed verum sensum inflectatur. Vbi nec facile verum inuenitur, & inuentum, certâ notitiâ longe difficilius agnoscitur.

29 Neque iuuant illa effugia I. Quod collatione locorum scripturæ facile pateat veritas. Dum enim nescis, cum quo loco quisque conferri debeat; vel certe ex duobus locis inter se conferendis, vter ex altero, tanquam clariori explicari debeat, est in ipsa collatione recte instituenda summa obscuritas, summa difficultas; quam & ipsi quotidie experiuntur Sectarij. Quid quod locus aliquoquin ex se clarissimus, vti est ille: *Hoc est corpus meum*; Sacramentarijs huius temporis, ex ipsa aliorum locorum collatione obscurissimus redditur, vt eum idcirco inquam plurimos sensus dissecare necesse habeant.

30 II. Quod aduersarij donum interpretationis scripturæ, studio & oratione comparatum, sibi vindicant; quo omnes scilicet difficultates liquida reddantur. Nugæ. Primum enim hinc sequitur, scripturam non adeo, vt aiunt, claram esse. Secundo, vnde hoc illi donum sibi inesse probant? certe cum id omnes hæretici iactent; nec tamen omnibus, vtpote inter se ipsos diuersissima sententibus inesse possit, non potest id sane prudenter de quoquam credi: nisi forte quis peculiaribus signis ac miraculis rem exploratam faciat: quod hæcenus Sectariorum fecit nullus.

31 Tertio, quæ hæc arrogantia est? interpretationis laudem ac donum tot Sanctis & doctissimis Patribus, totique Ecclesiæ, quæ per mille amplius annos floruit, ademptum, sibi arrogare. Aut enim studio & pietate donum illud obtineri potest; aut non potest. Si non potest, tum Sectarij illud sibi non nisi mendaciter arrogant. Si potest; tunc omnium prudentum iudicio, necesse est antiquæ potius Ecclesiæ, totque Sanctis & eruditissimis Patribus, quam nouis ac prophanis hominibus tribui; adeoque illos potius, quam istos, in scripturarum interpretatione audiri. Nisi forte isti Sectariorum Grammaticelli, quibus vix ob vxorum & liberorum rei que familiaris curam, tantillum temporis relinquatur, quod ad grammaticam discendam, aut docendam sufficiat, doctiores, & à linguarum cognitione instructiores sint tot Athanasij, Gregorij, Chrysostomis, Augustinis, Hieronymis; qui totam in litteris & libris ætatem consumpserunt; qui linguarum, præsertim græcæ, scientiam vel à nutrice cum lacte luxerunt,

vel à prædago simul cum primis elementis didicerunt; Sanctiores tot Ignatij, Cyprianis, qui vitam pro fide & veritate posuerunt: dono interpretationis illustriores, quam totus ille sanctissimorum doctissimorumque virorum illustrissimus chorus. Annon hæc Sectariorum impudentia, quavis scripturæ clarior est?

Et nihilominus tamen quarto, cum constet, etiam sanctissimos illos pariter ac doctissimos viros, sigillatim spectatos, subinde in scripturæ interpretatione per humanam infirmitatem lapsos esse, efficitur, scripturam nec cum eiusmodi quidem interpretationis dono, quale vel per summam industriam humanam obtineri à singulis possit, esse sufficiens ac vniuersale medium ad fidei controuersias dirimendas.

Neque obstat, quod scripturæ, seu lex Domini dicitur lumen ac lucerna oculorum &c. hoc enim non de scripturæ secundum se, sed de sensu scripturæ, seu veritate diuina in scripturis reuelata dicitur; quæ cum recte intelligitur ac mente percipitur, vti que mentem illuminat; sed vt bene intelligatur, hic opus, hic labor est.

Denique contra vtrumque illum errorem Sectariorum superius relatum, ita argumentari licet. Illud non est sufficiens medium diuinam sententiam in quavis fidei controuersia patefaciendi, quod æque vtraque pars sibi arrogare, ac pro se venditare potest ac solet: sed ita res se habet cum priuata inspiratione & interpretatione scripturæ, adeoque cum ipsa scriptura, sine publico eodemque infallibili Ecclesiæ iudicio ac interpretatione spectata: Ergo &c. Maior est euidentis; quia per sententiam sufficienter laram ita finiri debet controuersia, vt pars damnata sciat, se quantum est ex vi eius sententiæ, damnatam. Minor probatur. Nam ex sectis quamuis diuersissima sententibus, quælibet solet dicere, se habere Spiritum aut donum interpretationis; cæteras non habere: quisque etiam Sectariorum, si corticem externum spectemus, potest non parum in speciem fauentia pro sua opinione scripturæ loca adducere, vt quotidiana experientia patet. Cum enim tam Calvinistæ v. g. quam Lutherani circa eas, quas de fide habent controuersias, scripturam iudicem, aut sane vocem iudicis faciant, æque tamen vtrique eam pro sua sententia adducunt; æque vtrique clamant, penes se scripturam, & verum scripturæ sensum esse, se habere Spiritum & donum interpretandi scripturas. Et quia tam isti, quam illi, Ecclesiastici iudicij infallibilitatem & absolutam auctoritatem reijciunt, hinc fit, vt nec ex parte quidem illius iudicis, quem vtrique inuocant, vlla vnquam inter eos controuersia finaliter decidi possit. Atque hæc ipsa etiam meo iudicio vna est ex ijs demonstrationibus, quibus demonstratur nullum Sectariorum huius temporis ceterum veram Ecclesiam esse posse; quandoquidem omnes prorsus sectæ sunt acephalæ, quæ carent omni verò & legitimo iudice & capite, vt fusius declarauimus in Anatomia confessionis Augustinæ part. 2. demonstrat. 6.

35 ASSERTIO III. Neque vero etiam veterum Patrum scripta, aut veteris Ecclesiæ traditio, sine præfenti aliquo viuo & absoluto iudice, sufficiunt ad omnes fidei controuersias, quæ in Ecclesia oriuntur, aut quandoque oriri possunt decidendas. Ita particulatim docet Gregorius de Valentia quæstione 1. punct. 7. §. 12. & consentiunt orthodoxi cæteri; multoque magis huius temporis sectarij, qui expresse quandoque non solum contra veteris Ecclesiæ traditiones, sed etiã contra Patrum scripta & doctrinam excipiunt & protestantur, vt dicemus dub. 3. Ratio assertionis est. Tum quia traditiones habent se in Ecclesia per modum legis non scriptæ; Patrum vero dicta habent se velut responsa prudentum: at vero in omni Republica bene ordinata, tam præter legem seu scriptam, seu non scriptam, quam præter responsa prudentum, necessario requiritur ad finiendas controuersias viuus & visibilis iudex: Ergo etiam in Ecclesia præter traditiones & scripta Patrum, necessarius est ali⁹ viuus & visibilis iudex. Tum quia quotidie in Ecclesia oriuntur, aut oriri possunt nouæ controuersiæ, ad quas definiendas fieri potest, vt sola, per se traditionum, & Patrum auctoritas non sufficiat. Tum quia singuli per se Patres errori obnoxij sunt; nec possunt cõmuni auctoritate toti Ecclesiæ quidquam præscribere vel præiudicare: omnium vero simul sententia de qualibet fidei controuersia haud facile semper, nec nisi diuturno admodum labore patescit.

Nihilominus tamen quia pleræque fidei controuersiæ cum hæreticis, satis perspicue à Sanctis Patrib⁹ tractatæ & explicatæ reperiuntur, optimo iure semper in Ecclesia consuetum fuit, cõtra hæreticos ad Sanctorum Patrum scripta prouocare; non quidem velut ad iudicem proprie dictum; sed tanquam ad normam & regulam clariorem, per quam vtique ipsius scripturæ sensus, de quo perpetuo cum hæreticis controuersia esse solet, omnium recte sentientium iudicio, longe melius & verius, quam per Nouatores hæreticos patefiat. Quam etiam prouocationem hæretici multo minore iure repudiare possunt, quam si quis causarum actor à conficta nouiter, legis alicuius ciuilibis interpretatione, ad cõmunẽ omnium iuris interpretum explicationem prouocet. De quare Irenæus libro 4. contra hereses cap. 45. Theodosius apud Sozomenum libro 7. Ecclesiast. histor. capit. 12. Augustinus libro 13. contra Faustum cap. 5. & Vincentius Lyrinensis in commonitorio capit. 4. & seqq. & cap. 23. 24. 27. 33.

37 ASSERTIO IV. Ecclesia igitur quouis tempore existens, est illa fidei magistra, & Iudex controuersiarum religionis, ad quam pertinet, & fidem palam proponere, & fidei symbolum ordinare; & scripturam interpretari, & controuersias fidei definire: cuius proinde etiam sententiæ, in dubijs fidei causis, absolute standum est. Ita definit Concilium Tridentinum sess. 4. decreto de edit. & vsu sacrorum librorum his verbis: *Præterea ad coercenda petulantia ingenia decernit, vt nemo sua prudentia inuicis, in rebus fidei & morum,*

ad edificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimum consensum Patrum, ipsam scripturam sacram interpretari audeat.

Accipimus autem nomen Ecclesiæ hoc loco indefinite, siue pro tota congregatione fidelium, siue pro pastoribus & Prælati Ecclesiæ, siue pro ipso summo capite Ecclesiæ Romano Pontifice; adeoque vniuersum pro ijs, penes quos est potestas regendi Ecclesiam, abstrahendo interim, quoniam in particulari sint illi. quo modo etiam S. Thomas hic q. 1. a. 9. argumento, *sed contra*, ait; Symbolum esse *auctoritate vniuersalis Ecclesiæ editum.*

38 Probatur assertio primo ex ipsa Scriptura, Matthæi 18. vers. 17. vbi Christus Ecclesiastici iudicij formam descripturus ait: *Si non audierit eos, dic Ecclesia: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Amen dico vobis, quacumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in celo: & quacumque solueritis super terram, erunt soluta & in celo.* Cuius sententiæ prioribus verbis aperte Christus veram Ecclesiam constituit communem ordinarium & absolutum Iudicem, omnium controuersiarum Ecclesiasticarum; cuius etiam iudicio in causis eiusmodi dubijs refragari nullo modo liceat, sed ab omnibus absolute standum sit; nisi quis velut Ethnicus & publicanus haberi velit &c.

Nec obstat, quod de priuato tantum delicto sermo esse videatur, cum ibidem vers. 15. dicitur: *Si autem peccauerit in te frater tuus, &c.* Nam peccare in aliquem hoc loco, iuxta Patrum etiam interpretationem, non est solum priuata offensa contemptiam læcessere, sed quouis peccato in præsentia alicuius, maxime quidem etiam aduersus Deum & veram fidem perpetrato, ei scandalum & offensam causam præbere; ne alioqui dicendum sit, priuatas offensas corripiendas, & ad Ecclesiæ iudicium deferendas; publicas autem, & aduersus Deum ac religionem commissa scelera nec priuatim corripienda, nec ad Ecclesiæ iudicium deferenda; quod est absurdissimum, & ab omni ratione alienum, & contra apertam præxin etiam in veteri testamento vsurpata, & à Deo præscriptam Deuteronomij 13. v. 6. vbi seuerissime cauetur, vt si quis à vera religione deui⁹, Dijs alienis seruiat, atq; ad idem faciendum alios prouocet, quam primum per sententiã Magistratus damnatus, lapidibus obruatur. Documentum eius rei præbet altare à Rubenitis & Gaditis, vt existimabatur, sacrilege exstructũ, Iosue 22. v. 11.

Accedit vniuersale pronuntiatũ Christi posterioribus illis verbis expressum: *Quacumque alligaueritis, &c.* quibus etiã significatur, eam Ecclesiastici iudicij auctoritatẽ nõ imediate penes totã Ecclesiã cõmunitatem, sed penes Apostolos, eorumq; successores, hoc est, Prælatos & pastores Ecclesiæ residere. De qua re plura inferius dub. 5.

39 Secundo probatur assertio ex dictis. Nam si nec Deus, sine aliquo medio subordinato, hanc iudicariam

diciariam potestatem pro tempore in Ecclesia exercet; neque etiam hoc medium est ipsum verbum Dei, seu scriptum, seu priuatim singulis inspiratum; neque etiam scripta Patrum, aut traditio Ecclesiæ, sed potius viuens aliquis & visibilis in Ecclesiâ iudex DEO subordinatus, & ab eo dependens, vt dictum: plane sequitur, hunc iudicem esse veram cuiusvis temporis Ecclesiam, intelligendo hoc nomine indeterminate eos, penes quos est regere Ecclesiam, siue cœtum Christi fidelium, vt pluribus in sequentibus dicitur.

40 **ASSERTIO V.** Auctoritas hæc iudiciaria Ecclesiæ, in dubijs fidei causis diiudicandis, prorsus certa & infallibilis est. Ita Catholici omnes, contra huius temporis sectarios; qui vt negant eiusmodi iudicandi auctoritatem in Ecclesiâ talem esse, cui omnes absolute acquiescere teneantur, ita etiam negant, eam esse absolute infallibilem. Probaturo assertio primo ex scriptura 1. Timoth. 3. v. 15. *Vt scias quomodo oporteat te in domo Dei conuersari; quæ est Ecclesiâ Dei viuens, columna & firmamentum veritatis.* Vbi apertissime infallibilitas Ecclesiæ designatur. Si enim veritas fallere, aut falsa esse non potest, multo minus falli aut fallere potest columna & firmamentum veritatis; cum in omni genere firmius sit illud, quo res aliqua nititur, quam res illa, quæ eo velut firmamento nititur. Idem non minus significanter exprimunt verba græcæ *σῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας.*

41 Secundo idem probatur ex dictis. Cum enim ea iudicandi auctoritas talis esse debeat, cui in dubia fidei causa ab omnibus necessario & absolute acquiescendum sit; prorsus necesse est, vt ea sit infallibilis; ne alioqui vi eiusdem auctoritatis & iudicij necessario tota Ecclesiâ, seu congregatio fidelium in errorem induci possit & debeat; deficiente adeo fidei veritate & integritate in Ecclesiâ Christi vniuersa, quod aperte repugnat promissioni Christi Matthæi 16. v. 18. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & porta inferi non præualebunt aduersus eam.* Quibus verbis perspicue significatur, veram Ecclesiam Christi deficere non posse; deficeret autem, si fidei veritas & synceritas in tota Ecclesiâ periret. Huc etiam spectat illud Christi Luca 22. v. 32. *Ego rogavi pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Quibus verbis itidem significatur, veram fidem adeo non defecturam in Petro, eiusque Successoribus, vt ab ea etiam cæteri in fide confirmari possint. Plura dub. 5.

42 **ASSERTIO VI.** Hæc auctoritas Ecclesiæ cuius est fidem publice proponere, fuit quidem, iuxta ordinatiam Dei legem moraliter necessaria tum respectu totius communitatis, tum etiam aliquo modo respectu singulorum credentium, vt in eis fides vndequaue incorrupta & inconcussa seruarietur: at non ita tamen, quasi absque eiusmodi propositione nullus vnquam fidei diuinæ assensus elici possit. Posteriorem partem tradunt omnes illi, qui docent etiam priuatas reuelationes diuinæ fidei credi posse, vt dictum q. 1. dub. 2. Deinde de veritatibus fidei etiam communibus

id tradunt Arragonius hic q. 1. a. 1. Bannes a. 1. dub. 4. & vt apparet Gregorius de Valentia pun. 1. §. 5. in fine, quibus consentit Albertinus tom. 1. princip. 3. coroll. 4. pun. 6.

Probaturo ex dictis quæst. 1. dub. 2. exemplo non modo Angelorum, sed etiam Patriarcharum veterum, atque eorum, quibus etiamnum hodie Deus per se, aut Angelos fidem reuelare ac proponere potest, & forte aliquando solet, vt dictum quæstione præced. dub. 3. Præterquam quod aliquando simplices quidam fideles nihil videntur scire, de publica ac infallibili Ecclesiæ propositione; & tamen credunt, ex dictis eadem quæst. 2. dub. 5. Ratio est; quia ad credendum, absolute loquendo, ex parte obiecti sufficit res credenda, ratio credendi, & credibilitas, seu applicatio debita ipsius rationis credendi; quæ circa veritates aliquas credendas, sufficienter fieri potest, per priuatam propositionem.

43 Prior assertionis pars probatur & declaratur. Sensus enim est, potuisse quidem Deum, absolute loquendo, alio modo fidem in hominibus conseruare ac propagare; attamen nisi extraordinario quodam ac singulari prouidentia modo in hac re vti voluisset, moraliter necessariam, fuisse publicam eiusmodi, & infallibilem Ecclesiæ auctoritatem, res fidei proponentem. Atque hæc est mens S. Thomæ quæst. 1. a. 10. in corp. & ad 1. & infra quæst. 5. art. 3. vbi propterea ait, formale obiectum fidei esse *veritatem primam, secundum quod manifestatur in scripturis sanctis, & doctrinâ Ecclesiæ, quæ procedit ex veritate prima.* Idem docent Bellarminus lib. 6. de grat. cap. 6. & alij nonnulli, dum asserunt, ad hoc vt fides sit certa, duas causas infallibiles requiri, videlicet causam reuelantem articulos; & causam proponentem, & declarantem articulos reuelatos.

Ratio colligitur ex dictis; quia cum res fidei & per se obscurissimæ sint, & in scriptura aut non omnes, aut non ita clare omnes exponantur, quin variæ dubitationes, etiam in rebus grauissimis, circa eas occurrant, & controuersia infinita, vt experientia constat; necessaria fuit ad fidei puritatem, etiam in singulis fidelibus, incorruptam seruandam, aliqua publica & viuens regula, & iudex fidei, qui auctoritate infallibili controuersias fidei decideret, adeoque fidem proponeret; ne ipsa tota Ecclesiæ communitas necessario vel errori, vel errandi periculo esset subiecta. Accedit, quod ipsam quoque scripturam sacram non nisi ex regulâ Ecclesiasticæ traditionis & auctoritatis certo dignoscere possumus, vt patebit inferius. Atque hæc de Iudice controuersiarum fidei in genere.

